

13. Е В Ф О Н І Я (ЕВФОНІЧНІСТЬ, МИЛОЗВУЧНІСТЬ)

здатність фонетичної системи мови до мелодійного звучання, а також до створення звукових образів у висловлюванні.

Е. створюється фонетичною будовою слів, словосполучень, речень і контексту в цілому, чергуванням звуків та їх сполук (наголошених і ненаголошених складів), звукових повторів. Це одна з природних тенденцій мови, яка може проявлятися більш чи менш виразно.

До евфонічних засобів СУМ належать:

1) фонетичні та інші варіанти мовних одиниць та окремих їх форм:

а) чергування прийменників (або префіксів) - **у - в - ув - уві - ві; над - наді;**

від - віді - од - оді; під - піді; з - зі - із

(у Києві – в Одесі; над вікном - наді мною; під тобою – піді мною; з неба – лист із Бразилії - зі стола);

б) чергування сполучників: **і - й – та** (Олег і Микола, Микола та мама, Микола й Олег);

в) варіанти часток: **би - б, же - ж** (сказав би, сказала б; той же, та ж);

г) варіанти прислівників: **попереду - поперед; по-козацькому – по-козацьки; знову – знов, раніше - раніш, ще - іще**

(знову сказав, знов обізвався, раніше зробили - раніш одягнувся);

г) варіанти постфікса: **-ся - сь** (дивлюся в озеро - дивлюсь у воду; дивишся, дивиться);

д) фонетичні варіанти повнозначних слів:

братові - брату; на тому боці - на тім боці; ходити - ходить; будемо - будем;

завдяки голосним (або приголосним) на початку слова - **протеза - іржа - ржа; імла - мла; вогонь - огонь; вуста - уста**);

2) на полегшення артикуляції та досягнення Е. спрямовані:

а) спрощення у групах приголосних (*тиждень - тижня; радість - радісний*);

б) вставляння голосних між приголосними (*вікно - вікон; весна - весен*);

приголосних між голосними (*навук, героїка - пор. рос. наук, героика*);

3) Е. української мови спирається на повнозвучну вимову голосних у слові й насиченість мови дзвінками приголосними;

4) небажаний збіг важких для вимови фонемосполучень та випадкових фонемоповторень у живій вимові може бути розряджений засобами

а) ритмічного поділу тексту,

б) паузами;

в) темпом мовлення;

5) неевфонічний збіг фонем і фонемосполучень м.б. усунений різними способами:

а) зміною порядку слів і граматичних конструкцій;

б) заміною одного варіанта повнозначного або службового слова іншим рівнозначним варіантом.

Терміном Е. позначається і вчення про милозвучність - **розділ поетики**, що досліджує виражальні засоби мовних звуків у художньому творі.

До Е. в даному випадку відносять різні стилістичні прийоми, зокрема всі різновиди звукових повторів (**асонанс, алітерація, анафора, епіфора** тощо), **ритм і мелодику**.

Як фонетичне явище Е. однаково стосується і поезії, і прози, хоча в поезії її стилістична роль більш відчутна.